

Architektura sakralna

Promna

POWIAT BIAŁOBRZESKI

Bukówno

Białobrzegi. Kościół pod wezwaniem Świętej Trójcy.

W 1932 roku słynny architekt Stefan Szyller z Warszawy przedstawił projekt kościoła w stylu „polski barok” i rozpoczęła się jego budowa. 11 października 1958r. poświęcono nowy kościół. Kościół jest trójnawowy, trzyprzęsłowy. Część wyposażenia pochodzi z poprzedniego kościoła. W ołtarzach bocznych: obraz Matki Boskiej z XIX w., poświęcony w Warszawie przez biskupa Dekerta sufragana warszawskiego, dar hr. Józefy z Tyszkiewiczów Wodzyńskiej, przeniesiony w uroczystej procesji z dóbr dziedzicznych w Suchej do kościoła w Białobrzegach w niedzielę 28 V 1860 r.; obraz św. Trójcy z XIX w. Na filarach obrazy z poprzedniej świątyni: św. Rocha i św. Piotra i Pawła z XVII w. W północnej nawie bocznej chrzcielnica z XVI w. W oknach świątyni witraże fundacji parafian. Stary modrzewiowy kościół został przeniesiony w 1958r. do parafii Bardzice koło Radomia, i znajduje się tam do dzisiaj. Przed kościołem figura Matki Boskiej z 1895r. oraz brama cmentarna z piaskowcowymi rzeźbami czterech ewangelistów z początku XX w. Obok kościoła budynek starej plebanii. W 2003r. w wieży kościoła zainstalowano kuranty, a w 2008r. nowe dzwony.

Bukówno. Kościół pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Maryi Panny.

Najprawdopodobniej na przełomie XVI i XVII wieku wzniesiono obecny kościół, a pod koniec XVII lub na początku XVIII wieku przypuszczalnie zbudowana została wolno stojąca dzwonnica. W drewnianym ołtarzu głównym (z 1900r.) obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem z końca XVI w. zapewne późnogotycki, zakryty drewnianą sukienką z XVIII w. Jeszcze na początku XX w. nie znajdował się w ołtarzu głównym. W kaplicach ołtarzyki o charakterze barokowym, od północy z obrazem św. Rodziny z 1 poł. XVI w. całkowicie przemalowanym. Ambona barokowa z rzeźbą Boga Ojca na baldachimie z XVIII w. Chrzcielnica drewniana o charakterze gotyckim. W kościele obrazy: Matki Boskiej z Dzieciątkiem w mandorli z promieni XVI/XVII w., na desce, silnie przemalowany; Chrystusa Pantokratora z 1 poł. XIX w., św. Andrzeja w stylu barokowym z XVIII w., Nawiedzenie św. Elżbiety z 1902r. – dar J. M. Gajewskich. Znajdował się on początkowo w ołtarzu głównym. W wyposażeniu kościoła znajduje się neogotycka monstrancja z 1900r., dar Piotra i Anny Kołtunowiczów z Czarnocina, monstrancja neobarokowa z początku XX w. – dar Andrzeja i Zofii Śniatków z Czarnocina w 1937r., puszka z XIX w., puszka z 2 poł. XIX w. – dar Marcina Galińskiego z Zacharzewa 1 1900r. Dwa krucyfiksy barokowe – ludowe. Na miejscowym cmentarzu płyta nagrobna płk Dionizego Czachowskiego.

Jasionna

Jasionna. Kościół pod wezwaniem Najświętszej Maryi Panny.

Kościół stary istniał do 1976r. Wtedy probostwo objął ks. Zdzisław Wołos, który doprowadza do zbudowania nowego drewnianego kościoła (1994r.). Zachowała się część wyposażenia ze starej świątyni w tym cudowny obraz MB Szkaplerznej - zwanej też Matką Boską Jasiońską, prawdopodobnie z początku XVI w. Obraz oryginalny na desce znajduje się obok ołtarza. W ołtarzu głównym zaś reprodukcja wizerunku Matki Boskiej przykrywającego niegdyś obraz oryginalny, odkryty przy konserwacji. Jego zasłonę stanowi obraz Zwiastowania NMP. W lewej nawie znajduje się ołtarz Przemienienia Pańskiego. Większość wyposażenia barokowego pochodzi z przełomu XVII i XVIII w. W czasie prac, pod podłogą znaleziono szczątki dawnych dobrodziejów kościoła. Zostały one pogrzebane na cmentarzu przykościelnym obok istniejących tu grobów rodziny Wodzińskich, byłych właścicieli Suchej i Białobrzegów. Do dziś w piwnicach zachowała się jedna drewniana trumna. Obok kościoła znajdują się dwie drewniane dzwonnice. Ciekawostką jest fakt, że w kościele zainstalowano system pomp ciepłych, czerpiących energię z gruntu. Na zachód od kościoła leży cmentarz -parafialny. Na nim kaplica cmentarna (budowana od 1999r.) z drewna modrzewiowego po starym kościele, na wzór ryngrafu wiszącego w głównym ołtarzu kościoła, przedstawiającego być może pierwszy kościół w Jasionnej lub nawet najstarszą świątynię w Korzeniu.

Kaszów. Kościół pod wezwaniem Świętego Jana Chrzciciela.

Parafia powstała w XIV w. i w tym samym okresie wybudowano drewniany kościół (1409r.), fundowany przez Jana Kaszowskiego, chorążego sandomierskiego. Kościół ten przetrwał aż do potopu szwedzkiego; „Ks. Radki, obejmując parafię w roku 1657, wszedłszy na cmentarz, zobaczył spaloną przez Szwedów świątynię”. Podjął on kroki zmierzające do budowy nowego kościoła. W 1661r. ukończono budowę nowej, modrzewiowej świątyni, istniejącej do dnia dzisiejszego. Wielki ołtarz z kamienia piaskowego, a w nim obraz Matki Boskiej Królowej Świata, namalowany w Rzymie przez włoskiego malarza Franciszka Thisio z Trydentu w 1661r. i poświęcony przez papieża Aleksandra VII. Chrzcielnica kamienna z 1663r., dwa dzwony firmy Petersilge z 1862 roku.

Promna. Kościół pod wezwaniem Świętej Maryi Magdaleny.

Obecny, murowany kościół budowano w latach 1866-70 ze składek parafian, według projektu Adolfa Loewego. Był on poświęcony 30 października 1870r. Konsekracji dokonał arcybiskup Wincenty Chościak-Popiel. Kościół

jednonawowy w stylu neogotyckim o wystroju barokowym. Wśród wyposażenia obrazy: św. Jana Chrzciciela z XVII w., Matki Boskiej Bolesnej z XVII w. szkoły obcej, Matki Boskiej z Dzieciątkiem XVII/XVIII w. - przemalowany w XIX w. Tablica epitafijna Erazma Proszkowskiego - nadleśniczego rządowego (zm. 1852). Monstrancja rokokowa z 2 poł. XVIII w. Kielich wczesnobarokowy z 1 poł. XVII w. Ornaty z tkaniny francuskiej z początku XVIII w. Na cmentarzu kościelnym nagrobek Wojciecha Wasiutyńskiego - właściciela Promnej (zm. 1834) i jego córki Ludwiki, neogotycki z piaskowca. Grobowiec Jackowskich właścicieli Promnej z 1881r. W kościele organy z 1873r.

Przybyszew. Kościół pod wezwaniem Świętych Piotra i Pawła.

Po spaleniu się drewnianej świątyni w 1892r. nowy proboszcz - ks. Koperski postanowił zbudować murowany kościół. Nabożeństwa w tym czasie odbywały się w kaplicy Tąkielów na cmentarzu parafialnym, później zaś w prowizorycznej drewnianej kaplicy. Obecny, neogotycki kościół parafialny, murowany (1892-98), wybudowany według projektu Konstantego Wojciechowskiego, konsekrowany został 18 lipca 1901r. W krypcie pod kościołem spoczywa trumna ze zwłokami generała Antoniego Józefa Madalińskiego (zm. 1804r.), bohatera powstania kościuszkowskiego. Ołtarz główny (1902r.) zbudowany z kamienia pińczowskiego i szydlowieckiego. W centrum ołtarza znajduje się grupa rzeźbiarska: koronacja NMP, po bokach figury św. Wojciecha i św. Stanisława oraz św. Piotra i Pawła. W zwieńczeniu ołtarza Duch Święty w postaci gołębic. W ołtarzach bocznych z 1901r. obrazy: św. Józef z Dzieciątkiem z 1 poł. XVIII w., św. Rodzina (1905r.) autorstwa Feliksa Wygrzywalskiego. Obrazy: św. Stanisław Kostka oraz Serce Jezusa autorstwa Stanisława Zawadzkiego (1924r.). W nowszej ramie drewnianej figurka Chrystusa Ukrzyżowanego z XVIII w. wykonana z kości słoniowej. Z poprzedniej świątyni zachowały się jedynie żyrandole z kości zwierząt łownych.

Radzanów. Kościół pod wezwaniem Świętego Marcina.

W 1807 roku zaczęto budować murowany kościół, wykończony w roku 1820 z fundacji właścicieli miejscowych dóbr - Macieja Skrodzkiego i Józefa Krassowskiego. Świątynię przebudowano w latach 1880 i 1908-10, zapewne wg projektu Stefana Szyllera. Wystrój późnorenesansowy i barokowy. Ołtarz główny późnorenesansowy z 1 poł. XVII w. (pochodzący z Wąchocka), dwa obrazy szkoły flamandzkiej (XVII w.), rzeźba Chrystusa późnogotycka (zapewne przełom XV-XVI w.); krucyfiks i szaty mszalne (XVIII w.); w świątyni liczne epitafia barokowe; dzwonnica z 1893r.

Stara Błotnica

Stara Błotnica. Kościół pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryji Panny. Sanktuarium Maryjne.

W roku 1759 proboszcz - ks. Sebastian Skórkowski zaczął budować obecny, murowany kościół. Prace przerwała śmierć księdza w roku 1781. Budowę ponownie kontynuowano w latach 1850-1868. Trzeci etap budowy przypada na lata 1888-1913. Świątynia w Błotnicy została zbudowana w stylu polskiego późnego baroku. Kościół wybudowany z cegły, otynkowany, na planie prostokąta, trzynawowy, bazylikowy. W ołtarzu głównym cudowny obraz Matki Boskiej Pocieszenia Pani Ziemi Radomskiej, wizerunek bizantyjski typu Hodegetria z końca XV w. - namalowany na deskach lipowych, był wielokrotnie przemalowywany. Polichromie z 1910r. autorstwa Kazimierza Alchimowicza. W 1963r. kościołowi w Błotnicy nadano rangę sanktuarium maryjnego ziemi radomskiej, dekretem bpa Jana Kantego Lorka. Koronacji cudownego obrazu dokonał 21 sierpnia 1977r. Karol Wojtyła, ówczesny metropolita krakowski, późniejszy papież. Na szczególną uwagę zasługuje ołtarz główny wykonany przez Józefa Fettera w stylu neoklasycystycznym z sześcioma kolumnami zakończonymi kapitelami korynckimi i pięknymi gzymsami. Na wierzchołku nawy ołtarzowej znajduje się kompozycja wyobrażająca Boga Ojca wspartego o kulę ziemską i unoszącego w prawej ręce berło. Również imponująco przedstawia się ambona wykonana przez tego samego artystę około 1868r. Zbudowana jest w kształcie łodzi na wzór ambony w kościele Sióstr Wizytek w Warszawie. W latach 1909-1910 warszawski artysta malarz Kazimierz Alchimowicz wykonał polichromię ścian, sklepienia nawy głównej i dwóch naw bocznych. Polichromia wykonana jest w duchu późnego romantyzmu. Na ścianach znajdują się malowidła związane z życiem Chrystusa. Na sklepieniu nawy głównej jest cykl Maryjny. Błotnica pełni obecnie rolę sanktuarium maryjnego diecezji radomskiej pod opieką Ojców Paulinów.

Stromiec. Kościół pod wezwaniem Świętego Jana Chrzciciela.

Plany nowego neogotyckiego kościoła sporządził Rudolf Meyer, budowniczy z Radomia. Nowa świątynia Świętego Jana Chrzciciela budowana była w latach 1905 - 1910 w stylu neogotyckim. Kościół murowany typu halowego (tzn. wszystkie trzy nawy jednakowej wysokości). Ołtarz główny wykonany z drewna dębowego, rzeźbionego, polichromowanego i złożonego. Centralny punkt to rzeźba Matki Boskiej; po bokach św. Piotr i św. Paweł. W ołtarzach bocznych obrazy: w pierwszym - „Święta Anna nauczająca Maryję”, w drugim - obraz św. Mikołaja, autorstwa Jana Mazurkiewicza z 1930r. Ambona z 1908r., chrzcielnica z 1910r. Obraz olejny św. Walentego z połowy XVII w., Ukrzyżowanie z XVII w., obraz św. Rocha, malowany na płótnie przez L. Sableńskiego z 1869r. W

Wyśmierzyce

wyposażeniu kościoła monstrancja z połowy XVII w., barokowa puszcza na komunikanty z 1690r. oraz kielich mszalny z pateną z 1693r.

Wyśmierzyce. Kościół pod wezwaniem św. Teresy z Avila.

Kościół murowany, wzniesiony kosztem parafian w 1856r., następnie został w roku 1868 rozbudowany do dzisiejszych rozmiarów. W lutym 1919r. kościół spalił się, ale już w 1925r. go odbudowano. Wystrój głównie barokowy z poprzedniego kościoła. Ołtarz główny w stylu neogotyckim z 2 poł. XIX w. z obrazem Matki Boskiej Częstochowskiej, przeniesionym z dawnej kaplicy Krasowskich – dziedziców Grzmiącej; malowanym na desce z wypukłym reliefem gipsowym. Na zasłonie obraz św. Teresy z Avila. W ołtarzu bocznym neogotyckim, południowym z 1919r. obraz Najświętszego Serca Pana Jezusa. Na zasłonie obraz św. Katarzyny Męczennicy z roku 1933, autorstwa Karola Klopfera. Ołtarz od strony północnej drewniany, neogotycki, a w nim obraz Matki Bożej Nieustającej Pomocy z podwójną zasłoną: na pierwszej - olejny obraz św. Stanisława Kostki (mal. Karol Klopfer), na drugiej - obraz św. Józefa malowany przed 1898r. Przy kościele liczne nagrobki z XIX w., m. in. Z parafii wywodzi się, uznany przez Kościół za błogosławionego ks. Franciszek Rosłaniec, urodzony w 1889r. w Wyśmierzycach i ochrzczony w miejscowym kościele.

POWIAT
BIAŁOBRZESKI

Wydawca: Starostwo Powiatowe w Białobrzegach.
Tekst, zdjęcia, projekt graficzny, skład: Adam Bolek.
Mapa: SKAUT.PL Druk: ODDI Poland. Białobrzegi 2009r.

